

12. Скакун О.Ф. Теория государства и права : учебник / О.Ф. Скакун ; Ун-т внутр. дел. – Харьков : Консум, 2000. – 704 с.

13. Юридическая энциклопедия / Отв. ред. Б.Н. Топорнин. – М. : Юристъ, 2001. – 1272 с.

14. Нерсесянц В.С. Общая теория права и государства : [учебник для юридических вузов и факультетов] / В.С. Нерсесянц. – М. : НОРМА, 2001. – 552 с.

15. Мицкевич Л.А. Понятие государственного управления в административном праве Германии / Л.А. Мицкевич // Государство и право. – 2002. – № 6. – С. 85-90.

16. Административное право : [підручник] / [Ю.П. Битяк, В.М. Гарашук, В.В. Богуцький та ін.] ; за заг. ред. Ю.П. Битяка, В.М. Гарашука, В.В. Зуй. – 2-ге вид., переробл. та допов. – Х. : Право, 2013. – 656 с.

17. Актуальні проблеми господарського права : [навч. посібник] / за ред. В.С. Щербини. – К. : Юрінком Інтер, 2012. – 528 с.

18. Каминка А.И. Очерки торгового права / А.И. Каминка ; под редакцией и с предисловием В.А. Томсинова. – М. : Зерцало, 2007. – 411 с. – (Серия «Русское юридическое наследие») – 377 с.

УДК 342.92

УМОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ НОРМ

Болокан І.В., к. ю. н., доцент,
докторант кафедри адміністративного
та господарського права
Запорізький національний університет

У статті аналізуються доктринальні підходи до умов ефективності реалізації адміністративно-правових норм, зазначається пов'язаність умов ефективності реалізації адміністративно-правових норм із ефективністю правового регулювання та ефективністю правотворчості; залежність від об'єктивних та суб'єктивних факторів. Аналізується специфіка загальних та спеціальних умов ефективності реалізації адміністративно-правових норм. На прикладі «виконання» як форми реалізації розкриваються умови ефективності виконання норм адміністративного законодавства. Пропонується дефініція «умови ефективності реалізації адміністративно-правових норм».

Ключові слова: реалізація адміністративно-правових норм, ефективність реалізації, умови ефективності реалізації, загальні умови, спеціальні умови.

В статье анализируются доктринальные подходы к условиям эффективности реализации административно-правовых норм, указывается на связь между условиями эффективности реализации административно-правовых норм и эффективностью правового регулирования, эффективностью правотворчества; на зависимость от объективных и субъективных факторов. Анализируется специфика общих и специальных условий эффективности реализации административно-правовых норм. На примере «исполнения» как формы реализации раскрываются условия эффективности исполнения норм административного законодательства. Предлагается дефиниция «условия эффективности реализации административно-правовых норм».

Ключевые слова: реализация административно-правовых норм, эффективность реализации, условия эффективности реализации, общие условия, специальные условия.

Bolokan I.V. CONDITIONS FOR IMPLEMENTATION EFFICIENCY OF ADMINISTRATIVE RULES

The article analyzes the doctrinal approaches to the conditions of efficiency and the relationship between the conditions for the efficiency of the implementation of administrative rules and the efficiency of legal regulation, the efficiency of law-making, the dependence on objective and subjective factors are pointed out. The specificity of general and special conditions for the efficiency of the implementation of administrative rules is analyzed. By the example of “execution” as a form of implementation, the conditions for the efficiency of the implementation of the norms of administrative legislation are disclosed. The definition of “conditions for implementation efficiency of administrative rules” is proposed.

Key words: implementation of administrative rules, efficiency of implementation, conditions for effective implementation, general conditions, special conditions.

Постановка проблеми. Проблеми, пов'язані з підвищенням ефективності реалізації норм права загалом, і адміністративно-правових норм зокрема, були і залишаються актуальними, адже загальноновизнаним є, що саме ефективність законодавства забезпечує стабільність правопорядку, є індикатором рівня законності, послідовності та результативності тих реформ, які активно проводяться в Україні. Лише у процесі реалізації, тобто втіленні норми у життя, можливим стає чітке розуміння ефективності чи неефективності конкретної адміністратив-

но-правової норми. Але для досягнення позитивного ефекту необхідним є врахування умов такої ефективності. Як вірно зазначили І.С. Самощенко, В.І. Нікітінський, А.Б. Венгерів, саме у недотриманні умов часто слід шукати причину недостатньої дієвості правових норм [1, с. 72]. Отже, дослідження умов ефективності реалізації адміністративно-правових норм є доволі актуальним напрямком наукових досліджень. Детальний аналіз умов ефективності є важливим в умовах докорінного перегляду нормативних, у тому числі процедурних, засад використання ресурсів

(тієї чи іншої правової категорії), забезпечення практичної реалізації, максимально повного використання [2, с. 143]. Аналіз публікацій свідчить про недостатність наукових робіт, присвячених дослідженню ефективності саме реалізації адміністративно-правових норм, адже, здебільшого, наукові публікації, які стосуються питань ефективності, як із загальної теорії права, так і з адміністративного права, присвячуються дослідженню питань ефективності правотворчості та правового регулювання загалом.

Аналіз наукових досліджень з даної теми. Дослідженню тих чи інших аспектів ефективності реалізації норм права присвячували свої наукові праці чимало вчених-фахівців із загальної теорії права, соціології права, учені-адміністративісти тощо, зокрема: С.М. Балабан, О.Л. Бонк, А.Б. Венгеров, І.І. Веремеєнко, В.В. Глазирін, В.В. Головченко, С.Д. Гусарєв, С.О. Жинкін, Д.В. Журавльов, І.А. Зайцев, Т.О. Коломоєць, Ю.Х. Куразов, М.П. Лебедев, С.С. Лукаш, В.І. Нікітінський, М.Ю. Осипов, Д.М. Павлов, О.С. Пашков, П.М. Рабінович, О.С. Рогачева, М.Я. Саввін, І.С. Самощенко, Л.І. Спиридонов, Ф.Н. Фаткулін, Д.М. Чечот, Л.Д. Чулюкин, К.В. Шундииков, В.С. Щербіна, Л.С. Явич та інші. Надбання досліджень щодо ефективності різних правових категорій («ефективність правового регулювання», «ефективність правотворчості», «ефективність реалізації права», «ефективність правозастосування», «ефективність права», «ефективність правової норми», «ефективність санкції», «ефективність діяльності виправних установ», «ефективність закону», «ефективність законодавства», «ефективність правової політики» тощо), вказаних вище, та інших авторів були враховані у цій публікації при характеристиці доктринальних підходів до умов ефективності, виокремленні цих умов, характеристиці впливу умов ефективності реалізації адміністративно-правових норм на їх реалізацію у формі виконання.

Враховуючи, що чимало питань, пов'язаних з умовами ефективності різних правових категорій загалом та з умовами ефективності реалізації норм адміністративного права зокрема, є й досі дискусійними, а наукових досліджень умов ефективності реалізації галузевих (адміністративно-правових) норм взагалі бракує, **метою цієї статті є** дослідження наукових підходів до умов ефективності реалізації адміністративно-правових норм, формулювання відповідної дефініції, виокремлення загальних та спеціальних умов та висвітлення їх прояву щодо однієї з форм реалізації – виконання.

Виклад основного матеріалу. Значення слова «умова» у тлумачних словниках – «необхідна обставина, яка уможливує здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяє чомусь»; «обставини, особливості реальної дійсності, за яких відбувається або здійснюється що-небудь»; «правила, які існують або встановлені у тій чи іншій галузі життя, діяльності, які забезпечують нормальну роботу чого-небудь»; «сукупність даних, положення, що лежать в основі чого-небудь» [3, с. 694; 4, с. 1338].

Умови ефективності у доктринальних адміністративно-правових джерелах визначають, як: «обставини або сукупність обставин, від наявності або зміни якої залежить ефективність або її рівень» [2, с. 139; 5, с. 43; 6, с. 111]; у джерелах із соціології права умови ефективності правозастосовної діяльності визначають як «конкретно-історичні умови, в яких здійснюється така діяльність» [7, с. 217].

Дія будь-яких правових норм залежить від об'єктивних та суб'єктивних факторів, відтак, і умови ефективності пов'язуються з цими факторами і є різними, у залежності від того, від яких (об'єктивних чи суб'єктивних) умов залежить дія норм. Умови, відповідно, різняться. Об'єктивні умови пов'язуються, як правило, із самою нормою адміністративного права, тобто належать до категорій «ефективність права», «ефективність правотворчості». Суб'єктивні ж умови відносяться до категорій «ефективність реалізації адміністративно-правових норм», «ефективність правозастосування».

До умов ефективності дії норми права у джерелах із соціології права відносять три групи умов: 1) умови, які стосуються самої норми; 2) умови, які стосуються діяльності правозастосовних органів; 3) умови, пов'язані з особливостями правосвідомості та поведінки громадян, які або дотримуються приписів норм, або їх порушують [7, с. 370]. Іншим варіантом схожого підходу є запропоновані П.М. Рабіновичем передумови *забезпечення ефективності правового регулювання*, зокрема такі: ефективність матеріального закону (самого нормативно-правового акту); ефективність процедурно-процесуального механізму застосування закону; ефективність діяльності щодо застосування та реалізації закону [8, с. 20]. Автор також зазначає, що кожна з цих «ефективностей» має свої загальносоціальні та юридичні передумови. Характеризуючи далі ці передумови, П.М. Рабінович у кожному з цих двох блоків передумов виокремлює власні передумови. Так, зокрема, у групі «загальносоціальні передумови ефективності юридичної норми (правотворчості)», він виокремлює такі передумови, як відповідність норми: об'єктивним закономірностям існування й розвитку людини та суспільства; конкретно-історичним умовам функціонування норми, реальним можливостям її здійснення; реальним потребам її адресатів, відображення та врахування нею інтересів цих суб'єктів; стану правосвідомості і моралі, рівню загальної культури, громадській думці; висновкам тих наук, які вивчають об'єкти правового регулювання; загальним закономірностям самоорганізації системних явищ і закономірностям цілеспрямованої організації таких явищ [8, с. 21]. У групі «юридичні (спеціально-соціальні) передумови ефективності норми» П.М. Рабінович виокремлює: відповідність норми об'єктивним державно-правовим закономірностям регулювання; наявність у суспільстві режиму законності, неухильне здійснення принципів юридичної відповідальності; домінування у суспільній свідомості, у громадській думці шанобливого ставлення до права тощо [8, с. 21].

Схожим чином до питань ефективності підходить і С.Д. Гусарев, який пропонує розглядати це поняття на трьох рівнях (залежно від рівня теоретичного абстрагування): 1) загальнотеоретичний (макрорівень), де здійснюється оперування доволі абстрактними поняттями, наявні абстрактні суб'єкти, об'єкти, мета, засоби та функції. Цей рівень характеризує ефективність як правове явище; критерієм ефективності визначається ступінь досягнення соціальної мети, а оціночними категоріями, якими слід оперувати на цьому рівні, є: «задовільний стан функціонування права», «стабільність правового розвитку», «режим законності» тощо. На макрорівні задіюються різні сфери суспільного життя – політична, економічна, духовна тощо; 2) мікрорівень (більш конкретизований, де відбувається деталізація показників, а питання ефективності пов'язуються із діяльністю конкретних суб'єктів, діяльність яких має вже конкретні кількісно-якісні показники); 3) індивідуальний рівень (аналізуються дії конкретного суб'єкта, зважається як на індивідуальні ознаки суб'єкта, так і на посадові обов'язки, плани роботи, завдання, керівні розпорядження тощо) [9, с. 62].

У радянські часи розвитку доктрини права виокремлювали такі найважливіші умови ефективності правових норм: 1) опосередкування у нормах вимог соціально-економічних та політичних закономірностей; 2) врахування загальних принципів регулювання та управління у процесі нормотворчої діяльності; 3) дотримання у процесі нормотворчості правил законодавчої техніки; 4) інформованість адресатів про зміст правових приписів; 5) режим законності [10, с. 34]. Дещо змінено, але, по суті, такі ж самі умови ефективності виокремлюються і у сучасний період розвитку доктрини адміністративного права (врахування загальних принципів регулювання; дотримання правил законодавчої техніки; інформованість адресатів про зміст правових приписів; режим законності тощо [2, с. 111; 6, с. 139]).

Перелічені вище умови вважаються загальними, оскільки вони є необхідними для ефективності норм будь-якої галузі права. Але кожен окремий інститут адміністративного права та відповідна нормативна щодо нього база потребують власних передумов своєї ефективної реалізації. Оскільки кожен з інститутів є специфічним, їх норми є різними, відтак і умови ефективності реалізації цих норм (дії відповідного інституту), які виокремлюються у наукових адміністративно-правових джерелах, різняться, що обумовлюється специфікою інституту та різновидами норм, які є предметом реалізації. Так, І.І. Веремєнко виокремлював такі *щодо адміністративних санкцій* конкретні умови ефективності їх застосування: невідворотність покарання; справедливості покарання; обґрунтованість покарання і т.ін. [11, с. 174]. Заслужує на увагу запропонований автором поділ конкретних умов ефективності (щодо адміністративно-правових санкцій) за двома напрямками: 1) умови ефективності, пов'язані з чинним законодавством (наявність система-

тизованого та стабільного спеціалізованого законодавства; інформованість суб'єктів права про наявні правові заборони та санкції за їх порушення); 2) умови ефективності, пов'язані з реалізацією (невідворотність покарання; оперативність; послідовність практики; використання у боротьбі з адміністративними правопорушеннями усього наявного арсеналу примусових та інших засобів, передбачених законодавством; авторитет правозастосовного органу тощо) [11, с. 175].

Загалом щодо *інституту адміністративного примусу* виокремлюють дві групи особливих умов ефективності: 1) пов'язані із діяльністю щодо встановлення засад виконання потенціалу адміністративного примусу (наявність відповідного законодавства, інформованість суб'єктів правовідносин про чинне законодавство); 2) пов'язані з примусово застосовною діяльністю (оперативність процедури застосування, спрощеність використання, послідовність та гнучкість практики, авторитет органів, уповноважених на застосування) [6, с. 111; 12, с. 79].

Такі ж самі групи, але з урахуванням специфіки феномену попередження як виду адміністративного стягнення, виокремлюють Т.О. Коломоець та Ю.Х. Куразов [2, с. 139].

О.С. Рогачева, характеризуючи *ефективність норм адміністративно-деліктного права*, виокремлює такі умови: державна політика у сфері профілактики та припинення адміністративних проступків; «правова якість» законодавства; правозастосовна діяльність уповноважених суб'єктів; правова культура правозастосовувачів; правосвідомість правопорушників тощо [13, с. 14].

Д.М. Павлов у своєму дисертаційному дослідженні зауважує на такій «принциповій умові підвищення *ефективності системи органів виконавчої влади*, як орієнтація на задоволення потреб об'єктів управління» [14, с. 7]. Загалом же ним виокремлюються організаційні та правові умови ефективності функціонування системи органів виконавчої влади та фінансово-правове забезпечення процесу підвищення відповідної ефективності [14, с. 14-16].

Інколи умови позначають як «чинники», адже значення цих слів синонімічне, оскільки значення «чинник» у тлумачних словниках подається як «умова, рушійна сила, причина будь-якого процесу, що визначає його характер або одну з основних рис, фактор» [4, с. 1472]. Так, С.С. Лукаш виокремлює наукові, соціально-управлінські та правові чинники, які прямо впливають на показники ефективності (у його дослідженні – у сфері діяльності органів, структур і підрозділів внутрішніх справ та їх особового складу) [15, с. 10].

Отже, виходячи зі значення понять «ефективність», «умови», «реалізація», «мета», «результат», можемо дійти наступних висновків: 1) умови ефективності реалізації безпосередньо пов'язані з ефективністю правового регулювання загалом та ефективністю правотворчості, тобто якістю змісту адміністративно-правової норми, зокрема; 2) умови ефективності реалізації адміністративно-правових норм можуть бути пов'язані з об'єктив-

ними та суб'єктивними факторами; можуть бути загальними та спеціальними, що залежить від об'єкта регулювання (кола суспільних відносин) та суб'єкта реалізації конкретної норми; 3) загальні умови ефективності реалізації адміністративно-правових норм передбачають адекватність правового галузевого регулювання тим суспільним відносинам, які склалися у суспільстві протягом того чи іншого періоду часу; залежать від загального курсу держави (зовнішньої та внутрішньої його політики), а, відтак, мають враховувати усі можливі сфери суспільного життя (політичну, соціальну, економічну, інші); 4) спеціальні умови ефективності реалізації адміністративно-правових норм пов'язуються із конкретним інститутом адміністративного права та тією частиною нормативної бази, яка цей інститут «обслуговує».

З урахуванням наведеного, умови ефективності реалізації адміністративно-правових норм можна визначити як «зумовлені рівнем розвитку суспільства необхідні обставини або їх сукупність, наявність яких сприяє реалізації норм адміністративного законодавства, які враховують особливості реальної дійсності та забезпечують результативне правове регулювання».

Загальними умовами ефективності реалізації адміністративно-правових норм є: досконале врегулювання певних адміністративно-правових відносин; формулювання міри можливої поведінки суб'єктів права в уповноважуючих нормах (нормах-дозволах) таким чином, щоб стимулювати якомога активніше використання наданих прав; формулювання обов'язків у зобов'язуючих нормах таким чином, щоб стимулювати добровільне їх виконання суб'єктами, щодо яких вони передбачені; формулювання заборон у забороняючих та обмежуючих нормах таким чином, щоб стимулювати пасивну поведінку у суб'єктів права загалом; максимальна поінформованість суб'єктів адміністративного права про факт існування та зміст адміністративно-правових норм; «чистота текстів законодавчих актів, прискіпливе ставлення до понятійно-категоріального апарату» [16, с. 5]; доступність текстів нормативно-правових актів для розуміння, адже «пересічним громадянам важко орієнтуватися у частих змінах законодавства, а також зрозуміти зміст самих текстів законів та нормативних приписів» [16, с. 5]; наявність механізму реалізації норм адміністративного права (як щодо використання прав, так і щодо виконання обов'язків та дотримання заборон), який має обов'язково бути перевірений на його наявність до запровадження норми у життя, а також необхідність здійснення постійного моніторингу щодо дієвості такого механізму. Наведений перелік умов, які впливають на ефективність реалізації адміністративно-правових норм, не є вичерпним, але його врахування є необхідним при розробці законопроектів, проектів інших нормативно-правових актів. Спеціальні умови ефективності характеризують можливість реалізації норм окремих інститутів адміністративного права та мають враховувати їх специфіку.

Проаналізуємо, яким чином наведені вище умови ефективності впливають на реалізацію адміністративно-правових норм у формі виконання.

Ефективність виконання як форма реалізації адміністративно-правових норм пов'язана з якістю (досконалим змістом) зобов'язуючих норм, яка б у збалансованому вигляді враховувала інтереси як держави, так і безпосередніх суб'єктів реалізації, що й буде характеризувати безпосередній зв'язок з ефективністю правового регулювання загалом та ефективністю правотворчості зокрема. Вказане є умовою ефективності виконання, яка пов'язана з об'єктивним фактором (якість норм). Умовою виконання, пов'язаною з суб'єктивними чинниками, є вдале стимулювання виконання обов'язку, закріпленого у диспозиції зобов'язуючої норми, тобто вдале формулювання стимулу як елементу норми. Це можливо у вигляді двох варіантів – або встановлення позитивних наслідків за виконанням обов'язків, або встановлення негативних наслідків (санкції) за їх невиконання. Вибір того чи іншого засобу залежить від конкретного різновиду обов'язку та важливості його виконання для держави.

Прикладом впливу *загальних умов ефективності виконання* (тобто таких, що поширюються на будь-яких суб'єктів та стосуються будь-яких сфер адміністративно-правового регулювання), є положення норм Закону «Про звернення громадян» від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР. Так, введення норми про електронні петиції є відображенням інноваційних змін, характерних для сучасного суспільства. Такими ж є й інформаційні послуги щодо субсидювання фізичних осіб (по сплаті комунальних послуг), коли в «он-лайн режимі» є можливим одержання інформації, або, навпаки, надання своєї інформації (наприклад, заповнення заявки). Отже, така загальна умова, як «адекватність правового галузевого регулювання тим суспільним відносинам, які склалися у суспільстві на той чи інший проміжок часу», впливає на можливість ефективного виконання своїх обов'язків як щодо осіб приватного права (наприклад, виконання обов'язку щодо: надання певної інформації; належного оформлення звернення, заявки тощо), так і щодо суб'єктів публічної адміністрації (наприклад, розміщення у відповідних реєстрах інформації про отримання ліцензії її здобувачами, реєстрації електронних звернень тощо).

Прикладом, який відображає вплив такої загальної умови ефективності реалізації як «залежність умов виконання адміністративно-правових норм від загального курсу держави (зовнішньої та внутрішньої його політики)», є положення Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» від 09.04.2015 р. № 317-VIII, де у ст. 7 «Прикінцеві та перехідні положення» було закріплено обов'язок Ради міністрів АРК, обласних, Київської та Севастопольської міських, районних державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування провести громадські слухан-

ня та подати на розгляд ВРУ пропозиції щодо перейменування населених пунктів, районів та областей, назви яких містять символіку комуністичного тоталітарного режиму. Пункт 8 закріплює обов'язок ВРУ прийняти рішення про перейменування населених пунктів та районів, назви яких містять символіку комуністичного тоталітарного режиму, з урахуванням вказаних вище пропозицій та рекомендацій Українського інституту національної пам'яті. Прикладом, який свідчить про ефективність виконання цього обов'язку, є Постанова ВРУ від 14.07.2016 р. № 1468-VIII «Про приведення назви міста Кіровоград Кіровоградської області у відповідність із вимогами Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки».

Яскравим прикладом впливу такої загальної умови ефективності реалізації адміністративно-правових норм у формі виконання як «максимальна поінформованість суб'єктів адміністративного права про факт існування та зміст адміністративно-правових норм», є початок дії безвізового режиму для України, коли майже усі ЗМІ висвітлювали деталі необхідного поведіння громадян України, у т.ч. і у частині наявних обов'язків. Іншим прикладом є введення норм про біометричні паспорти, адже прийняття рішення про отримання відповідного паспорту передбачає виконання низки обов'язків, у т.ч. із подання певної інформації, дотримання порядку звернення та інших. Відповідні нормативні положення також активно висвітлювались у ЗМІ. Натомість є приклади недоліків, які впливають на ефективність реалізації (у т.ч. у формі виконання), попри той факт, що у самому розпалі 2017 р., на офіційному сайті КМУ у розділі «Діяльність уряду» є підрозділ «План пріоритетних дій уряду на 2016 р.», а відповідних пріоритетів на поточний рік не розміщено.

Щодо такої умови виконання як форми реалізації адміністративно-правових норм, як «наявність механізму реалізації норм адміністративного права (щодо виконання обов'язків), а також необхідність здійснення постійного моніторингу дієвості такого механізму», прикладом її впливу є інформація, розміщена на офіційному сайті КМУ (підрозділ «Результати анкетування органів виконавчої влади та моніторингу офіційних веб-сайтів» розділу «Доступ до публічної інформації», згідно з якою моніторинг звернень громадян дозволив виявити, що найбільше запитів до органів виконавчої влади надходять через електронну пошту [17].

Прикладом, де мають прояв спеціальні умови виконання (тобто такі, які поширюються на окремих суб'єктів та окремі сфери адміністративно-правового регулювання), є, зокрема, сфера адміністративного судочинства, в якій одночасно можна продемонструвати й певні непогодженості, які існують у законодавстві України. Так, ч. 2 ст. 60 КАС України («Участь у справі органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб») закріплює як обов'язок, так і право прокурорів у ме-

жах наданих законом повноважень з метою представництва інтересів громадянина в адміністративному суді звертатися до суду з адміністративним позовом (поданням), брати участь у розгляді справ за його позовами, вступати у справу, провадження в якій відкрито за адміністративним позовом інших осіб, на будь-якій стадії її розгляду, подавати апеляційну, касаційну скаргу, заяву про перегляд судового рішення ВСУ, про перегляд судового рішення за нововідкритими обставинами для представництва інтересів громадянина. Натомість змінами у Конституцію України у частині правосуддя, які були здійсненні законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 02.06.2016 р. № 1401-VIII, прокуратура була позбавлена повноважень щодо захисту прав, свобод та інтересів інших осіб. Цим же Законом також було встановлено, що з дня набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» представництво прокуратурою громадян у судах у справах, провадження в яких було розпочато до набрання чинності цим Законом, має здійснюватися за правилами, які діяли до набрання ним чинності, – до ухвалення у відповідних справах остаточних судових рішень, які не підлягають оскарженню. Натомість, маємо ситуацію, коли є чинна норма КАС України, де закріплені відповідні повноваження прокурора, яка суперечить новітнім редакціям Закону «Про прокуратуру» та Конституції України.

Висновки. Отже, у доктринальних адміністративно-правових джерелах досить рідко надається визначення «умови ефективності» щодо будь-яких правових категорій, а тим паче щодо «умови ефективності реалізації адміністративно-правових норм», що, з одного боку, свідчить про відсутність єдиного уніфікованого підходу, а, з іншого, – дозволило нам запропонувати відповідну дефініцію. Умови ефективності реалізації адміністративно-правових норм залежать як від об'єктивних, так і від суб'єктивних факторів, які мають бути враховані ще на рівні нормотворення, адже надалі це матиме прояв у перевірці ефективності конкретних норм у процесі їх реалізації та впливатиме на ефективність адміністративно-правового регулювання загалом. Аналіз таких умов ефективності як: «адекватність правового галузевого регулювання тим суспільним відносинам, які склалися у суспільстві на той чи інший проміжок часу», «залежність умов виконання адміністративно-правових норм від загального курсу держави (зовнішньої та внутрішньої його політики)», «максимальна поінформованість суб'єктів адміністративного права про факт існування та зміст адміністративно-правових норм», «наявність механізму реалізації норм адміністративного права (щодо виконання обов'язків), який має обов'язково бути перевірений на його наявність до запровадження норми у життя, а також необхідність здійснення постійного моніторингу дієвості такого механізму» дозволив з'ясувати, що вказані умови можуть впливати на ефективність реалізації норм адміністративного законодавства у формі виконан-

ня. Перспективними напрямками подальших наукових досліджень може бути аналіз впливу вказаних умов ефективності на реалізацію адміністративно-правових норм у формі використання, додержання та застосування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Самошенко И.С. К методике изучения эффективности правовых норм / И.С. Самошенко, В.И. Никитинский, А.Б. Венгеров // Советское государство и право. – 1971. – № 9. – С. 70-78.
2. Коломоєць Т.О. Феномен попередження як вид адміністративного стягнення : [монографія] / Т.О. Коломоєць, Ю.Х. Куразов. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2013. – 200 с.
3. Великий тлумачний словник української мови / Упоряд. Т.В. Ковальова. – Х. : Фоліо, 2005. – 767 с.
4. Сучасний тлумачний словник української мови: 60000 слів / Уклад. Н. Кусайкіна, Ю. Цибульник ; за ред. В.В. Дубічинського. – Х. : Школа, 2014. – 1550 с.
5. Саввин М.Я. Административный штраф : [монография] / М.Я. Саввин. – М. : Юридическая литература, 1984. – 112 с.
6. Коломоєць Т.О. Адміністративний примус у публічно-му праві України: теорія, досвід та практика реалізації : [монографія] / за заг. ред. В.К. Шкарупи. – Запоріжжя : Поліграф, 2004. – 404 с.
7. Социология права : [учебное пособие] / [В.М. Сырых, В.Н. Зенков, В.В. Глазырин и др.] ; Под ред. В.М. Сырых. – 2-е изд., перераб. и дополн. – М. : Юстицинформ, 2002. – 464 с.
8. Рабінович П. Ефективність юридичних норм: загально-теоретично-поняттєвий інструментарій дослідження / П. Рабінович // Вісник Академії правових наук України. – 2008. – № 1(52). – С. 13-21.
9. Гусарев С. Теоретичні проблеми методики визначення ефективності юридичної діяльності / С. Гусарев // Підприємство, господарство і право. – 2005. – № 11. – С. 60-63.
10. Эффективность норм трудового права // Всесоюз. науч.-исслед. ин-т сов. законодательства. – Москва : Юридическая литература, 1971. – 247 с.
11. Веремеенко И.И. Административно-правовые санкции : [монография] / И.И. Веремеенко. – М. : Юридическая литература, 1975. – 192 с.
12. Коломоєць Т.О. Ефективність адміністративного примусу – обов'язкова умова використання його потенціалу / Т.О. Коломоєць // Підприємство, господарство і право. – 2003. – № 12. – С. 78-81.
13. Рогачева О.С. Эффективность норм административно-деликтного права : автореф. дис. на соискание научной степени доктора юридических наук : спец. 12.00.14 «Административное право, финансовое право, информационное право» / О.С. Рогачева. – Воронеж : Воронежский государственный университет, 2012. – 49 с.
14. Павлов Д.М. Організаційно-правові засади забезпечення ефективності функціонування системи органів виконавчої влади (державного управління) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Д.М. Павлов ; Нац. акад. внутр. справ України. – К., 2004. – 20 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nbuv.gov.ua>.
15. Лукаш С.С. Нормативно-правове забезпечення ефективності управлінської діяльності ОВС України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / С.С. Лукаш ; Нац. ун-т внутр. справ. – Х., 2002. – 19 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nbuv.gov.ua>.
16. Якість та ефективність законотворення: актуальні проблеми // Інститут законодавства Верховної Ради України ; Голос України №32 (6537) від 18 лютого 2017 р. – С. 5.
17. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/officialcategory?cat_id=245633708